

Współczesna Czechosłowacja

POD KONIEC PIERWSZEGO ROKU PIĘCIOLATKI

Dożynki i ich owoce. Ogólnie opinia prasy czechosłowackiej podnosi, że dzięki planowej organizacji żniwa przeprowadzone zostały w całej republice szybciej i pomyślniej niż kiedykolwiek dotąd. W tegorocznych uroczystościach dożynekowych wzięli udział wysoce dostojnicy państwowi, m. in. prezydent Gottwald — w swojej rezydencji w Lanach, oraz minister rolnictwa Ďuriš we wsi Račín'ves.

Bezpośrednim skutkiem żniw tegorocznych była uchwała rządowa, którą podał do ogólnej wiadomości przez radio premier Zapotocky w dniu 17 września. Zgodnie z tą uchwałą zniesiony został w Czechosłowacji z dniem 1 października system przydziałowy dla chleba, pieczywa, mąki i wszelkich przetworów młynskich oraz dla ziemniaków. Z tym dniem unieważnione zostały kartki na chleb i inne uwolnione od reglamentacji artykuły.

W związku z tym rząd zajął się również zagadnieniem jakości wyrobów młynskich, które pogorszyły się podczas wojny i w okresie powojennym. Procent przemiału ustalono obecnie na 73% dla pszenicy i 75% dla żyta. Tym samym podniesiona zostanie jakość mąki i wszelkich wyrobów mącznych.

Również sprawy cen musiały być w uchwale rządowej uregulowane, a to z tej przyczyny, iż wszelkie przetwory zbożowe sprzedawane były w dotychczasowym systemie kartkowym po cenach interwencyjnych. Cena sprzedażna chleba niższa była od rzeczywistych kosztów produkcji; różnicę dopłacało państwo ze specjalnych funduszy. Ponieważ przy wolnej sprzedaży podobny system utrzymany

być nie może, trzeba z jednej strony zlikwidować system interwencyjny, z drugiej zaś zabezpieczyć interesy konsumenta.

Cena chleba jako artykułu podstawowego pozostanie niezmieniona, natomiast podniesiono w pewnej mierze ceny rozmaitych gatunków mąki oraz, co za tym idzie, białego pieczywa. To podniesienie cen oznacza obciążenie budżetu konsumenta sumą 12 do 16 koron od osoby miesięcznie. Ponieważ jednak, jak podkreślał premier Zapotocky, znika potrzeba kupowania na czarnym rynku po cenach wygórowanych nie jest to obciążenie zbyt wielkie. Mimo to rząd postanowił podnieść dodatki rodzinne, pobierane dotąd, o 40 koron na każde dziecko, co oznacza nie tylko wyrównanie ale polepszenie dotychczasowej sytuacji materialnej pracujących. Emeryci, inwalidzi itp. osoby, nie pobierające dodatków rodzinnych i nie mające dzieci, otrzymają dodatek 12 koron miesięcznie na osobę w rodzinie.

Premier podkreślił, że w miarę powiększania hodowli zwiększone zostaną niewątpliwie przydziały mięsa, jeżeli nawet w najbliższym czasie nie można się spodziewać całkowitego jego uwolnienia od reglamentacji. To samo dotyczy cukru; możliwości produkcyjne cukrowni czechosłowackich nie są jeszcze w pełnej mierze wykorzystane i trzeba koniecznie powiększyć powierzchnię uprawy buraka cukrowego.

Wszystkie pisma donoszą o wzmożonym ruchu w punktach sprzedaży pieczywa w pierwszych dniach wolnej sprzedaży, oraz o licznych rezolucjach pracujących, które dają wyraz radości z uchwały rządu.

Tegoż dnia, tj. 1 października, weszły w życie jeszcze inne zarządzenia rozszerzające wolną sprzedaż i zmierzające w ogóle do polepszenia stopy życiowej ludności. Pojawiły się w sprzedaży rozmaite gatunki pieczywa i ciast, od dłuższego czasu nie wyniekane. Cena masła została obniżona już po raz drugi ogółem o 20%; obniżono cenę importowanych konserw mięsnych do wolnej sprzedaży wprowadzono margarynę (za połowę wolnej ceny masła), nadwyżki zarasów mięsa, rozmaite rodzaje wędlin. Obniżono o 20% cenę herbaty. Minister handlu wewnętrznego Fr. Krajšir zapowiedział przy tym znaczne rozbudowania i ulepszenia aparatu sprzedaży powiększenia liczby punktów sprzedaży wspomnianych artykułów itd.

W związku z uwolnieniem od reżymu sprzedaży ziemniaków pojawiło się zadanie możliwie szybkiego ich skupu i zabezpieczenia na zimę. W połowie października minister arnowizacji inż. Jankovcowa wyjaśniła przez radio, że dotychczas skupowano ziemniaki częścią na jesieni, częścią na wiosnę. Obecnie cały skup przeprowadzony będzie na jesieni, co oszczędzi rolnikom kłopotu z zabezpieczaniem ich na zimę i rzyska zepsucia. Spółdzielnie przeprowadzą masową zwózkę wykonywanych ziemniaków z całych wsi jednocześnie.

Na ostatni tydzień października, od 22. do 28. X., zapowiedziano intensywny wykup pod hasłem wypełnienia wszystkich dostaw do dnia święta państwowego w dniu 28 października. Rolnicy, którzy wypełnili swoje dostawy do tego terminu, zarówno jeśli chodzi o ziemniaki, jak i o zboże, pasze i mięso (bydło trzodę chlewną i drób), otrzymali zezwolenie na wolny ubój świń i wolną sprzedaż mięsa z tego uboju z dniem 1. XI. Rolnicy wypełniający swój obowiązek dostaw w późniejszym terminie otrzymają takie ze-

zwolenie z chwilą wypełnienia wszystkich dostaw.

Ustawy w sprawach kościelnych. W dniu 14 października Zgromadzenie Narodowe uchwaliło jednogłośnie dwie ustawy, dotyczące spraw organizacji wyznaniowych w Czechosłowacji. Pierwsza z nich dotyczy stworzenia Państwowego Urzędu Spraw Kościelnych i Wyznaniowych (Státní úřad pro věci církevní). Zadaniem jego będzie skoncentrowanie spraw, które dotąd wchodziły w zakres kompetencji różnych placówek — i dbałość o to, aby życie kościelne i religijne rozwijało się w zgodzie z konstytucją i z zasadami ustroju ludowo-demokratycznego. Oznacza to w pierwszym rzędzie tolerancję religijną i równouprawnienie wszystkich wyznań. Na czele Urzędu stać będzie minister, mianowany przez prezydenta republiki; na czele Słowackiego Urzędu Spraw Kościelnych i Wyznaniowych stać będzie powiernik wyznaczony przez rząd.

Druga ustawa dotyczy materialnego zabezpieczenia kościołów i społeczności wyznaniowych ze strony państwa. Projekt tej ustawy omawialiśmy na tym miejscu w numerze IX—X/1949 „Przeglądu Zachodniego”. Komentując ustawę „Rude Pravo” pisze, że w ramach nowych ustaw żadne wyznanie nie będzie korzystało ze szczególnych przywilejów. Państwo zapewni wszystkim organizacjom wyznaniowym swobodę pełnego rozwoju działalności i umożliwi im skoncentrowanie uwagi na zagadnieniach religijnych i moralnych, w czym przeszkadzały im dawniej troski materialne.

W czasie rozprawy nad projektem przemówił m. in. minister sprawiedliwości Čepička, który wraz z ministrem szkolnictwa, nauki i sztuki Nejedlým wniósł był projekt pod obrady rządu. Min. Čepička powiedział m. in.:

„To, co w państwie kapitalistycznym dla żadnego rządu nie było możliwe

do rozwiązania, rząd ludu pracującego rozwiązać może w sposób gruntowny i na wielką skalę. Mimo iż te postanowienia wymagają corocznych wydatków, które sięgają setek milionów, sprawa mogła być rozwiązana już dzisiaj, w czwartym roku młodej, ludowo-demokratycznej Czechosłowacji, a to dzięki sukcesom gospodarki planowanej. ... Państwo zabezpiecza gospodarczo wszechstronnie kościoły tak, aby mogły poświęcić się całkowicie działalności religijnej i moralnej. ... Nowy centralny urząd przyczyni się przez szybkie fachowe i sprawiedliwe rozstrzygnięcia do zarządzenia porządku przede wszystkim w gospodarczych sprawach kościołów i społeczności religijnych, nie mieszając się przy tym bynajmniej do ich spraw wewnętrznych. W swobodnym życiu kościołów nic się nie zmieni. Będą nadal same swobodnie decydowały o swej działalności. ... Duchowni pozostają pracownikami swoich kościołów. Nie stają się przeto pracownikami państwowymi i nie tworzy się żaden „kościół państwowy”. Jest przy tym rzeczą naturalną, że państwo zastrzegło sobie prawo badania osób, proponowanych na duchownych, z punktu widzenia lojalności narodowej i państwowej. Jest zrozumiałe, iż nie można dopuścić, aby stanowiska w kościołach czy społecznościach religijnych były wykorzystywane dla działalności antypaństwowej i wyrotowej. ... Za taką antypaństwową działalność karaliśmy zawsze i będziemy ją bezwzględnie ścigać i nadal. Byłoby całkowicie nie do pomyślenia, żeby tolerować zdradę naszych interesów narodowych i państwowych i dopłacać do niej pieniędzmi naszego ludu”.

W dalszym ciągu swego przemówienia minister stwierdził, że episkopat katolicki zajął postawę zdecydowanie negatywną wobec projektów obu ustaw i starał się wyrzucić nacisk na szerokie rzesze duchowieństwa, aby pro-

testowały przeciw nowemu systemowi uposażenia duchowieństwa i nie przyjmowały pensji państwowych. „Mimo gwałtu i terroru — oświadczył minister — podpisało deklarację tylko 10 procent wszystkich duchownych, a i z tej liczby, przedstawiającej tak zwane wierne stado watykańskich pasterzy, większość księży odwołała swoje podpisy, kiedy tylko znaleźli się poza bezpośrednim zasięgiem swoich biskupów”.

W czasie dalszej debaty jeden z posłów zaznaczył przykładowo że proboszcz, mający dzisiaj 30 612 koron rocznie, otrzymywałby będzie odciążony 62 400 koron, a inny, mający 39 780 koron rocznie, po nowym uregulowaniu uposażeń otrzyma 91 200 koron.

Hierarchia wyznań niekatolickich przyjęła obie ustawy z wielkim zadowoleniem.

Wywiad z Prezydentem Gottwaldem

Prezydent Gottwald udzielił wywiadu francuskiemu dziennikarzowi, przedstawicielowi „Humanité” i „Regards”, G. Sorii. Soria zadał prezydentowi m. i. następujące pytanie:

„Prasa zachodnia od szeregu miesięcy już pisze codziennie o istnieniu targu między ludową Republiką Czechosłowacką i kościołem katolickim. Czy możliwe jest porozumienie między kościołem i rządem republiki ludowej? Jeżeli tak, na jakich zasadach?”

Prezydent odpowiedział: „Przed wszystkim powiedzieć trzeba, że nie chodzi o konflikt, między Republiką Czechosłowacką i kościołem katolickim, ale między Republiką Czechosłowacką i niektórymi wysokimi dostojnikami kościelnymi. Istnieje u nas całkowite porozumienie pomiędzy większością księży i wiernymi z jednej a państwem z drugiej strony — i państwo uczyni wszystko, aby to porozumienie jeszcze bardziej umocnić. Dowodem na to są nasze nowe ustawy w sprawach kościelnych, które zabezpieczają material-

nie wszystkie kościoły, ażeby mogły poświęcić się swym zadaniom religijnym bez trosk gospodarczych. O ile chodzi o zatarg między państwem i niektórymi wysokimi dostojnikami kościelnymi, konflikt ten nie ma nic wspólnego z religią, albowiem wywołała go antypaństwowa działalność polityczna części wyższego kleru. Jest oczywiście, że Republika Czechosłowacka ma prawo i obowiązek bronić się przeciw takiej wywrotowej działalności, bez względu na to, kto ją prowadzi. W tej sprawie osiągnąć można porozumienie tylko w ten sposób, że wysoki kler porzuci drogę działalności antypaństwowej i poświęci się swemu powołaniu religijnemu."

Projekt ustawy o prawie rodzinnym i małżeńskim. W pierwszych dniach grudnia Zgromadzenie Narodowe uchwaliło jednogłośnie projekt ustawy o prawie rodzinnym i małżeńskim. W związku z tym zabrał głos minister sprawiedliwości dr. Čenička, podkreślając m. in., że przeciw projektowi prawa występowała i występuje nader gwałtownie hierarchia kościelna katolicka. Projekt, jak zaznaczył minister, wprowadza przymusowe śluby cywilne, przy czym ślub taki musi być zawarty przed ceremonią kościelną; duchownemu nie wolno błogosławić pary, która nie wykazuje się świadectwem urzędu stanu cywilnego. Minister podkreślił, że każdy ma swobodną możliwość dopełnić obrzędu kościelnego, przeto postanowienie to nie jest w najmniejszym stopniu wymierzone przeciw Kościołowi. Nie mniej duchowni katolicy starają się przedstawić projekt nowego prawa jako koniec rodziny, wprowadzenie wolnej miłości itp. Minister wspomniał, że śluby cywilne istnieją w szeregu krajów katolickich, jak Włochy, Irlandia, Belgia i in., i podkreślił, że udzielanie rozwodów wedle nowego prawa ograniczona jest do ściśle określonych przypadków całkowitego rozkładu małżeńskiej wspólnoty.

„Rozkład starego społeczeństwa kapitalistycznego → mówił minister — nie pozostał bez wpływu także i na rodzinę, przeto do dziś dnia spotykamy się z przypadkami rozehwianych małżeństw. Świadczą o tym nie tylko separacje, ale wszelkie inne zjawiska towarzyszące rozpadowi moralności kapitalistycznej, jak cudzołóstwo, wykroczenia przeciw moralności, prostytucja, alkoholizm itp. Ale i tutaj możemy już dostrzec tendencję do szybkiego spadku tych zjawisk, świadcząca o tym, że małżeństwo i rodzina w państwie ludowo-demokratycznym na skutek polepszenia warunków gospodarczych stają się zdrowsze także i pod względem moralnym. Okazuje się, że najlepszym lekarstwem na te wszystkie choroby społeczne jest zapewnienie dobrych warunków życia."

Sprawy szkolne i uniwersyteckie. 1 września rozpoczął się w Czechosłowacji rok szkolny. Przez wakacje trwały intensywne prace organizacyjne, związane ze zmianami w ustroju szkół na mocy nowej ustawy szkolnej. Szkoły jednego typu miały w obecnym systemie nadmiar pomieszczeń, inne natomiast miały ich zbyt mało. Administracja szkolnictwa musiała przeto na czas przeprowadzić odpowiednie zmiany. Gruntownej reorganizacji uległo z nowym rokiem szkolnym także szkolnictwo zawodowe.

Rok szkolny 1949—50 przewidziany jest dla masowej rozbudowy młodzieżowej organizacji pionierów, która w ciągu tego roku ma się stać organizacją stutysięczną. Kierownicy tej organizacji szkolą się w dwóch ośrodkach centralnych; przewidziane jest także stworzenie okręgowych ośrodków szkolenia dla organizacji.

Od początku nowego roku rozpoczął także pracę nowy rocznik szkół narybku oficerskiego — przeznaczonych dla młodych, uzdolnionych robotników nie posiadających przepisowego

wykształcenia. W szkołach tych kandydaci na oficerów przerobią w ciągu jednego roku najważniejszą część materiału czteroletniego gimnazjum. Natomiast po raz pierwszy w tym roku otwarte zostały szkoły wojskowe im. Jana Žyžki z Trocnowa. Szkoły te mają bogaty, czteroletni program nauczania i przygotowują m. in. uczniów do akademii wojskowej.

Szereg szkół gospodarczych otrzymało w nowym roku oddział administracyjny. Będą tam wykładane nauki administracyjne, ekonomia polityczna, technika administracyjna, główne przepisy prawa administracyjnego, wreszcie ustroj administracji ludowej czechosłowackiej. Absolwenci oddziału administracyjnego szkół gospodarczych będą mogli pracować w administracji lub kontynuować studia na Wyższej Szkole Politycznej i Społecznej. Także urzędnicy administracji w czynnej służbie będą mogli uzupełniać tam swoje wiadomości. Będzie to zatem niejako odpowiednik polskich liceów administracyjnych.

W początkach października rząd uchwalił na wniosek min. Nejedlego projekt ustawy o stworzeniu Wyższej Szkoły Nauk Politycznych i Gospodarczych w Pradze. Uczelnia ta dzielić się będzie na trzy wydziały: ekonomiczny, polityczno-dyplomatyczny i nauk społecznych. W związku z tym następuje stopniowa likwidacja Wyższej Szkoły Politycznej i Społecznej w Pradze, Wyższej Szkoły Społecznej w Brnie i Wyższej Szkoły Nauk Ekonomicznych w Pradze. Przy tym na miejsce wydziału politycznego i dziennikarskiego pierwszej z wymienionych uczelni, oraz na miejsce ostatniej z nich (tj. Wyższej Szkoły Nauk Ekonomicznych, dawnej Wyższej Szkoły Handlowej) przyjdą odpowiednie wydziały nowej uczelni. Natomiast wydział społeczny Wyższej Szkoły Politycznej i Społecznej, oraz Wyższa Szkoła Społeczna w Brnie ulegają całkowitej likwidacji,

gdyż jak podaje prasa, straciły swoje dawne znaczenie. Słuchacze szkół zlikwidowanych mogą jednak dokończyć studia do końca roku akademickiego 1952—53 lub przejść na inne uczelnie.

Studia na nowej uczelni będą czteroletnie. Pierwszy rok akademicki otwarty został uroczystie w Domu Artystów w Pradze w dniu 10 października. Pierwszym rektorem uczelni jest prof. L. Štoll.

Rok akademicki w Bratysławie rozpoczyna się 3 października. Z bieżącym rokiem rozpoczynają pracę w Słowacji trzy dalsze szkoły wyższe: Szkoła Sztuk Plastycznych, Wyższa Szkoła Muzyczna i Wyższa Szkoła Weterynaryjna w Koszycach.

Rok szkolenia partyjnego w KSC.

W drugiej połowie września ogłoszona została uchwała prezydium KC KSC o zorganizowaniu roku partyjnego szkolenia w okresie od 1. XI. 1949 do 30. VI. 1950. Jak podkreślił sekretarz generalny partii, R. Slansky, na ogólnopartyjnej konferencji kulturalno-propagandowych sekretarzy organizacji partyjnych w Pradze, rok szkolenia jest najważniejszym zadaniem wewnętrznym partii na nadchodzące miesiące; cała partia musi skonceptuować uwagę na tym zadaniu i wyteńczyć siły, aby je dobrze wypełnić. Jerzy Hendrych, sekretarz wydziału kulturalno-propagandowego sekretariatu KC KSC, oznajmił następnie, że program szkolenia przewiduje zaznajomienie członków i kandydatów z głównymi doświadczeniami Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików), z historią i znaczeniem Komunistycznego Stronnictwa Czechosłowacji, a wreszcie z działalnością partii i rządu przy budowaniu socjalizmu w Czechosłowacji.

Szkolenie funkcjonariuszy, członków i kandydatów przeprowadza każda organizacja podstawowa KSC. Prze-

widziane są zasadniczo trzy typy szkolenia: kursy podstawowe, kółka marksizmu-leninizmu i szkoły wieczorowe KSC. Pierwsze tworzy się dla członków, którzy lepiej opanować mogą materiał przy szkoleniu zbiorowym; drugie dla tych, którzy są w stanie studiować materiał samodzielnie, a przy tym pogłębiać wiadomości przez lekturę uzupełniającą; szkoły wieczorne wreszcie przeznaczone są dla funkcjonariuszy i członków posiadających już pewne wykształcenie polityczne.

Program szkolenia podstawowego (na kursach i w kółkach) obejmuje:

Listopad: Jak walczyli i zwyciężyli robotnicy i chłopi w Rosji.

Grudzień: Życie i walka ludu pracującego CSR w okresie kapitalizmu.

Styczeń: Jak nasz lud stał się panem w swojej ojczyźnie.

Luty: O wielkim dziele Lenina i Stalina.

Marzec: Jak wybudujemy socjalizm w naszej ojczyźnie. (W organizacjach zakładowych i miejskich: Rozwój przemysłu socjalistycznego. W organizacjach wiejskich: Droga wsi do socjalizmu).

Kwiecień: Jak w marcu — z zamianą tematów szczegółowych.

Maj: Jak w marcu. (We wszystkich organizacjach: Jak służy nasza republika ludowo-demokratyczna budowie socjalizmu).

Czerwiec: Partia i jej zadania przy budowie socjalizmu.

Jako literatura minimalna wydana zostanie specjalna broszura do każdego tematu.

W lipcu i sierpniu 1950 przeprowadzona ma być ocena wyników roku szkoleniowego 1949/50, połączona z przygotowaniami do następnego roku. W ramach tej oceny odpowiednie komitety partyjne wraz z kierownikami grup szkoleniowych ocenią rozwój ideologiczny każdego członka i członkini partii i wskażą, co mają oni czynić dla dalszego rozwoju.

W pierwszych dniach września rozpoczą się nowy rok szkolny w Centralnej Szkole Politycznej KSC w Pradze. W roku bieżącym szkoła obejmuje dwa kursy jednoroczne, jeden półroczny, jeden trzymiesięczny; przewidziane są dalsze krótsze kursy. Od 1 października uczyć się będzie w szkole 350 funkcjonariuszy partii.

W przemówieniu wygłoszonym na otwarciu R. Slansky powiedział m. in.:

„Nigdy jeszcze żadna partia polityczna nie poświęcała tyle uwagi wychowaniu swoich członków, jak to czynią komuniści. Inne partie polityczne zajmowały się swoimi członkami i zwolennikami tylko po to, aby ich pozyskać sobie jako materiał wyborczy. Dlatego też karmiły ich pustymi obietnicami i najbardziej czezą demagogią, korumpowały ich i terroryzowały. Każdy podstęp, każdy w ogóle środek był dla nich dobry w pogoni za wyborem”.

Sprawy związków zawodowych.

W drugiej połowie września odbyły się w Pradze plenarne obrady Centralnej Rady Związków Zawodowych (URO). W obradach wzięło udział dziewięciu ministrów z premierem Zapotockim, przewodniczącym URO, na czele, przedstawiciele sekretariatu generalnego KSC i kancelarii prezydenta republiki, dyrektorzy generalni poszczególnych związków, oraz przewodniczący grup związkowych z 500 wybranych zakładów pracy. Obecna była także delegacja związków zawodowych sowieckich.

Premier Zapotocky w swoim zasadniczym referacie rzucił podstawowe hasło: „Każdy robotnik i każdy pracownik gospodarzem w swoim miejscu pracy”. Podkreślał zmienioną rolę związków zawodowych w systemie ludowo-demokratycznym, wyrażającą się właśnie takim hasłem programowym. W każdej sytuacji i w każdych stosunkach zadaniem związków zawodowych jest staranie o wszechstronna

obronę interesów pracujących, o polepszenie i trwałe zabezpieczenie ich stopy życiowej. W okresie produkcji prywatno-kapitalistycznej zainteresowania związków koncentrują się na płacy; w produkcji znacjonalizowanej na produktywności pracy. Obecnie jednak także i to już nie wystarcza; chodzi o to, aby jak najlepiej w ogóle gospodarować, aby robotnik i pracownik troszczył się nie tylko o własną płacę ani nawet o własne wyniki pracy, lecz aby czuł się gospodarzem i interesował się pracą całego zespołu w danym zakładzie pracy.

„Produkcję obniża nam absencja i fluktuacja sił robotniczych — mówił premier — ale i tak samo i niewykorzystany czas, normy ustalone i celowo utrzymywane na niskim poziomie, niewykorzystanie maszyn, niezrozumienie techniki pracy, brak organizacji pracy lub organizacja błędna, nieostrożne obchodzenie się z narzędziami i maszynami, nadmierne szafowanie materiałem, materiałami pędnymi, energią cieplną i świetlną. Każdy, kto może dzisiaj zrobić więcej, ale nie zrobi, kto może zaoszczędzić czasu, materiału, energii — ale nie zaoszczędzi, kto może podnieść jakość produkcji, ale nie dokona tego — nie jest dobrym gospodarzem i nie dorósł jeszcze do tego, aby stać się rzeczywistym gospodarzem. Szkodzi społeczeństwu i szkodzi przede wszystkim sobie samemu”.

W zakończeniu o zasadniczych zadaniach polityki związkowej premier Zapotocky powiedział:

„Potrzebujemy stałej kontroli norm produkcyjnych; potrzebujemy słusznego rozdziału premii i słusznego wynagradzania wniosków ulepszeniowych. Potrzebujemy działacza, który by bronił praw robotników, ale który by zarazem odpowiadał za rzetelne wypełnianie przez robotników wszelkich zobowiązań i powinności wobec zakładu pracy”.

Nawiązując do wyników konferencji, URO opublikowała list do wszystkich członków Rewolucyjnego Ruchu Zawodowego (ROH) w Czechosłowacji. W liście omawia się m. in. nowe warunki płac i osiągnięcia socjalne w tej dziedzinie (jak płacenie za święta, dodatki na Boże Narodzenie, dodatki rodzinne), oraz nowe zadania i cele ruchu zawodowego.

List stwierdza dosłownie:

„Związki zawodowe przemieniają się z organizacji wyzyskiwanych w organizację budowniczych nowego społeczeństwa. Związki przystępują do konkretnego zadania — budowy socjalizmu.

Nasza polityka związkowa w obecnym okresie nie może się ograniczać do tego, aby zwracać uwagę robotnika i pracownika tylko na produktywność pracy. Głównym przedmiotem zainteresowania jest cała gospodarka zakładu pracy. Robotnik przestaje być jedynie najemnikiem zakładu pracy, staje się gospodarzem. Na tym polega podstawowa i zasadnicza różnica w stosunku do przeszłości. Gospodarzowi nie wystarcza, że wykona swoją pracę i otrzyma za nią płacę. Jego zamiary są większe i rozleglejsze. Gospodarz interesuje się tym, jak się przedstawia w całości jego gospodarka, co jest w niej właściwego a co wadliwego, co podnosi produkcję zakładu pracy i co jej szkodzi; jakie ulepszenia dałoby się wprowadzić, co zaoszczędzić, jak lepiej zorganizować bieg pracy w zakładzie. To są obecnie pytania, na które wszyscy musimy odpowiedzieć: robotnik, majster, inżynier, dyrektor zakładu pracy, urzędnik, pracownik państwowy i funkcjonariusz związkowy — wszyscy. To są nasze nowe zadania. Celem ruchu związkowego przy budowie socjalizmu jest wychować każdego robotnika i pracownika na takiego gospodarza”.

IV zjazd czechosłowackich prawników obradował w Pradze 23—25 września. Minister sprawiedliwości Čepička w referacie zdał sprawę przede wszystkim z prac nad nową kodyfikacją prawa czechosłowackiego — cywilnego, karnego, administracyjnego, i to zarówno materialnego jak i formalnego. W pracach mieszanych Komisji kodyfikacyjnych, złożonych z przedstawicieli zawodowych prawników, jak również robotników, chłopów i innych warstw pracujących, bierze udział z górą 700 osób.

Prof. V. Procházka, wiceprzewodniczący Zgromadzenia Narodowego, mówił o roli prawa w demokracji ludowej, stwierdzając m. in.:

„Nasze prawo jest środkiem do zwalczania nieprzyjaciół ustroju ludowo-demokratycznego i środkiem ochrony ludowo-demokratycznego ładu; jest jednym ze środków ograniczania i wypierania elementów kapitalistycznych, ale zarazem także ważnym czynnikiem w wysiłkach nad budową socjalizmu”.

Zjazd uchwalił następującą rezolucję:

„Stoimy mocno w szeregach demokratycznych i socjalistycznych sił świata, w walce o trwały pokój przeciw imperializmowi i przeciw podżegaczom do nowej wojny. Potępiamy usiłowania imperialistów, którzy starają się wykorzystać dla siebie prawo i prawników celem wyzysku. Entuzjastycznie popieramy uparty wysiłek potężnego Związku Sowieckiego, który pod wodzą wielkiego nauczyciela ludu pracującego całego świata, generalissima Stalina, kroczy na czele wszystkich pracujących i postępowej ludzkości w walce o trwały pokój, niezawisłość i suwerenność narodów i wolność ludu.

Czescy i słowaccy prawnicy zobowiązują się uroczyście:

1. Będziemy dopomagali, każdy na swoim miejscu pracy, w pomyślnym pełnieniu i wypełnianiu pięcioletniego planu gospodarczego.
2. Będziemy wszelkimi sposobami dopomagali w rozszerzaniu i umacnianiu socjalistycznego sektora naszej gospodarki narodowej, w ograniczaniu i wypieraniu pierwiastków kapitalistycznych — i będziemy chronili wszelkie postacie własności społecznej.
3. Z największym wysiłkiem i w ścisłej współpracy z innymi pracującymi będziemy pracowali nad rychłym wybudowaniem nowego porządku prawnego, a zwłaszcza wielkich kodeksów ludowych.
4. Będziemy nadal umacniali i ulepszyli nasz ludowo-demokratyczny aparat państwowy, będziemy dbali o to, aby urzędy służyły ludowi, będziemy zdecydowanie walczyli z biurokratyzmem i formalizmem, będziemy się starali zapewnić postępową interpretację nowych ustaw, tak, aby wypełnianie prawa dopomagało w postępie naprzód, nie zaś stało się hamulcem.
5. Ręka w rękę z pozostałym ludem pracującym będziemy zdecydowanie strzegli ustroju ludowo-demokratycznego i wszystkich zdobyczy naszej rewolucji; zwiększymy baczność czujność wobec nieprzyjaciół ludu pracującego i socjalistycznego dzieła budowy, bezwzględnie i sprawiedliwie ścigać będziemy wszelkich szkodników, działających przeciw ludowi pracującemu i republice ludowo-demokratycznej.
6. Nieublaganie walczyć będziemy przeciw wszelkiemu nadużywaniu uczuć religijnych naszego ludu jak również poręczonej konstytucyjnie wolności sumienia i wyznania do spisków przeciw ludowej demokracji i naszej gospodarce i do akcji antypaństwowych, kierowanych przez Watykan.
7. Jednocześnie z socjalistyczną przebudową gospodarki zmieniać będziemy nadbudowę prawną na zasadach marksizmu-leninizmu i podnosić ideologiczny poziom prawników czechosłowackich.
8. Nieustannie roz-

powszechniać będziemy znajomość wspaniałych osiągnięć kół prawniczych sowieckich i będziemy korzystali z doświadczeń Związku Sowieckiego, jak również krajów demokracji ludowej dla naszego dzieła socjalistycznej budowy. 9. Poświęcimy wszelkie możliwe wysiłki wychowaniu nowej inteligencji prawniczej i popierać będziemy wszelkimi możliwymi sposobami wychowywanie prawników spośród warstw pracujących. 10. Będziemy wykonywali, przeprowadzali i bronili polityki Frontu Narodowego na wszystkich odcinkach działalności prawniczej. 11. Wzmocnimy światowy front sił postępowych, który pod wodzą Związku Sowieckiego walczy o pokój i niepodległość narodów.

Manifestacyjnie ogłaszamy, że zachowamy zawsze niezachwianą solidarność z klasą robotniczą i resztą pracującego ludu, że wraz z nim wyłożymy wszystkie siły dla dobra naszej drogiej ludowo-demokratycznej republiki i dla urzeczywistnienia socjalizmu w naszej ojczyźnie".

Dzień Górników. 11 września obchodziła Czechosłowacja Dzień Górników, w roku bieżącym szczególnie uroczyste ze względu na siedemsetną rocznicę wydania pierwszego dokumentu z dziejów czechosłowackiego górnictwa. W przeddzień Dnia Górników zbrali się w sali koronacyjnej królów czeskich na Hradzie Praskim górniczy przodownicy pracy i przedstawiciele górników. Prezydent Gottwald wręczył delegacji kopalni „Hedvika” z Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego która we współzawodnictwie pracy zajęła pierwsze miejsce, proporzec przechodni. Premier Zapotocky ogłosił uchwałę rządową o wypłacaniu tzw. dodatku za wierną pracę. Otrzymują go wszyscy górnicy wypełniający lub przekraczający normy, którzy w ciągu roku nie opuścili bez usprawiedliwienia więcej niż 3 zmiany ro-

bowe. (Za jedną, dwie lub trzy nieusprawiedliwione zmiany dodatek się zmniejsza). Dodatek, wynosi 10% rocznej płacy brutto dla górnika wykonującego 100% normy, 15% przy 105% normy, 20% przy 110%, 25% przy 115% normy i więcej.

Uroczystości dukielskie. 9 października złożono w mauzoleum na wzgórzu witkowskim w Pradze szczerą ki Nieznanego Żołnierza poległego w bitwie o przełęcz dukielską przed pięć laty. Wielka manifestacja ludności praskiej przy tej sposobności zakończyła uroczystości piątej rocznicy wkroczenia wojsk sowieckich i I. czechosłowackiego korpusu w ZSRR na teren Republiki.

Archeologiczne odkrycia na Morawach. Pod Starym Miastem koło Węgierskiego Hradyszcza (Uherske Hradiště) na Morawach dokonano odkryć archeologicznych, które pozwalają uznać okolice miasteczka za dawne wielkie centrum religijne i administracyjne państwa wielkomorawskiego. Wielka liczba znalezionych grobów — przypuszcza się, że jest ich ok. 10 tysięcy — oraz ich zawartość świadczą o wysokim poziomie słowiańskiej kultury w okresie państwa Wielkich Moraw i zadają kłam tendencyjnym twierdzeniom nacjonalistycznej nauki niemieckiej. Dalsze wykopaliska są w toku.

Stosunki międzynarodowe. W drugiej połowie września i na przestrzeni października, w związku z Dniami Przyjaźni czechosłowacko-sowieckiej, rozpoczęto akcję umasowienia Związku Przyjaźni Czechosłowacko-Sowieckiej. W dziesiątkach zakładów pracy zgłosiły się do Związku całe załogi. Dla uczczenia akcji i dla okazania swojej przyjaźni dla ZSRR górniczej kopalni „Pierwszy maj” i „Piotr Bezrucz” odpracowali w dn. 25 września zmianę niedzielną.

Na zebraniu dziennikarzy czeskich i słowackich w końcu września w Pradze uchwalono rezolucję, w której wyraża się poparcie dla wniosku węgierskiego, aby usunąć Związek Dziennikarzy Jugosłowiańskich z rodziny demokratycznych dziennikarzy świata.

Czechosłowacka delegacja rządowa bawiła w Bułgarii, biorąc udział w uroczystościach z okazji święta narodowego (rocznica wyzwolenia Bułgarii — 9 września). Uroczystości z okazji bułgarskiego święta narodowego odbyły się także w Pradze.

Andrzej Józef Kamiński